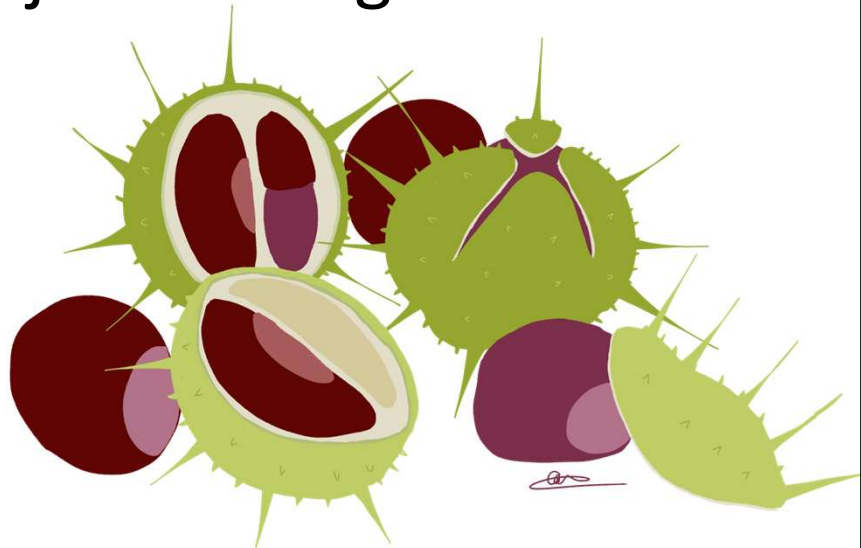

Lichamelijkheid- Dag 1

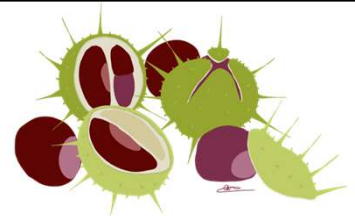
Petra Bolhuis
www.maieutiek.nl
2025

1

Inhoud

- Kennismaking
- Uitleg over de opbouw van de cursus,
- Powerpoints, Boek, bonusmateriaal, eigen inbreng.

Maieutiek_ lichamelijkheid 2025_zomer

2

Klassieke filosofie en christendom

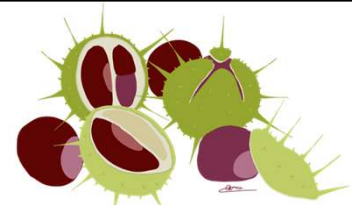

- Mensen beginnen al vóór de klassieke filosofie na te denken over de lichaam-geest relatie. Ze ervaren verschillen tussen wat ze willen en wat ze doen of ervaren. Bijv: ik wil dapper strijden, maar ben bang. In eerste instantie wordt dit, evenals alle andere verschijnselen in de natuur, toegekend aan goden en demonen.
- Vervolgens gaan de mensen meer macht over de natuur krijgen door kennis en techniek. Dat geeft vrijheid van het noodlot en dat wordt het hoogste goed.
- Dan wil men ook vrijheid van de eigen gevoelens bereiken. Gevoelens ziet men als invloed vanuit de godenwereld. Maar evenals over de andere natuur, wil en kan men er stuur over krijgen.

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

3

Het lichaam na Plato

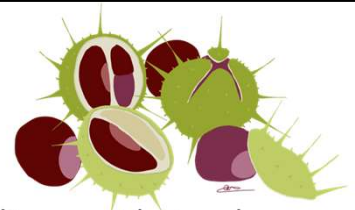

- De tweedeling lichaam- rede van Plato biedt de Grieken en Romeinen een omgang met het lichaam dat als doel had de vrijheid te laten toenemen. De wijze waarop veranderde in de loop van de tijd. De scholen hadden verschillende opvattingen: Denk aan het verschil tussen stoïcijnen en epicuristen:
- Stoïcijnen wilden door reflectie zo los mogelijk van het lichaam komen te staan. Dat wil zeggen dat ze nadachten over wat je in de hand had en wat niet. Aan het eerste deed je iets en het andere moest je stoïcijns leren ondergaan.
- Epicuristen daarentegen vonden dat je moest luisteren naar je lichaam en dat moest geven wat het vroeg. Echter niet meer dan dat. Maat houden en onverstoorbaarheid was ook hier het devies.

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

4

Christendom

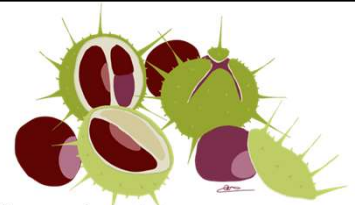

- Wanneer het christendom de heersende religie wordt neemt het ook de filosofische scholen over. Meer mensen kunnen nu meedoen aan de vrijheid, maar die vrijheid niet meer van/in deze wereld.
- Het lichaam wordt een tijdelijke plaats waar de ziel of de rede woont, of zelfs in gevangen is.
- Het Platonisme kan evenals het stoïcisme een plek vinden in de christelijke opvattingen. Het epicurisme niet.
- Behalve de, door missie verbreide, christelijke opvattingen zijn er wereldwijd nog steeds grote invloeden van plaatselijke culturen en hun rituelen en religies.

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

5

Plato en Descartes

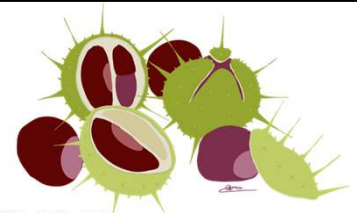

- Plato legt de basis voor een in het Christendom uitgewerkte scheiding lichaam - geest/ziel/intellect.
 - Twee werelden theorie,
 - De zuivere idea en de wereld van de lichamelijke verlangens
 - De ziel/ het denken is niet materie
- Descartes legt de scheiding lichaam-geest als basis onder het moderne denken.
 - Res extensa (uitgebreidheid)
 - Res cogitans (denken)
 - Denken is niet materie
- Nu wordt de scheiding lichaam-geest opgeheven. Maar er blijft onderscheid en waar is de ziel gebleven ?

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

6

Slatman en het lichaam

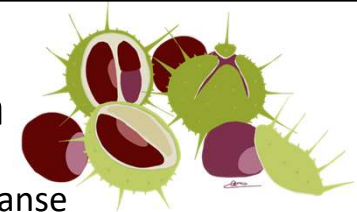

- Slatman zelf afkomstig uit de zorg voor het fysieke lichaam en nu hoogleraar Medical and Health Humanities in Tilburg houdt zich bezig met lichamelijkheid in de wereld van vandaag de dag. (in kunst expressie en medische praktijken (zie achterflap boek)
- Wanneer we haar boek lezen zien we dat de geschiedenis onlosmakelijk verband houdt met onze zelfervaring in en met het lichaam. We zijn in de twee werelden theorie geboren en ook al zijn we toe aan nieuwe beelden het blijkt lastig om oude ideeën los te laten. Het zijn immers niet alleen theorieën, wij ervaren onszelf en anderen op die wijze en kunnen er niet buiten treden om een nieuwe taal uit te vinden. Slatman helpt ons op weg om nieuwe taal en nieuwe ervaringen te vinden tussen lichaam en geest. Zij gaat uit van het 'ik kan'. Dat laat, zegt zij zelf, de vraag naar de ziel en de stofjes liggen en kijkt naar de praktijk.

Maieutiek_ lichamelijkheid 2025_zomer

7

Het lichaam op de filosofische agenda

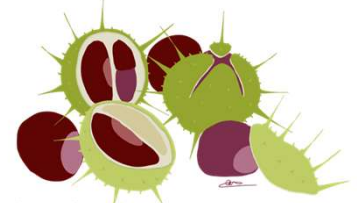

- Ook al seculariseerde de filosofie en was m.n. het Franse existentialisme na de tweede wereldoorlog sterk atheïstisch, de scheiding lichaam geest overleefde al deze veranderingen.
- Sartre, Heidegger en anderen zagen het emotioneel geraakt worden en het toegeven aan verlangens of angsten van je lichaam nog steeds als onvrijheid.
 - Het lichaam werd opgevat als het niet wezenlijke, want alleen de geest maakt vrijheid mogelijk.
 - De geest is menselijke geest. De mens moet zichzelf bevrijden van de oneigenlijkheid.
 - Het lichaam staat in een sociale wereld en moet zich daarvan bevrijden om de vrijheid en authenticiteit te herwinnen.

Maieutiek_ lichamelijkheid 2025_zomer

8

De Beauvoir _Kritiek 1

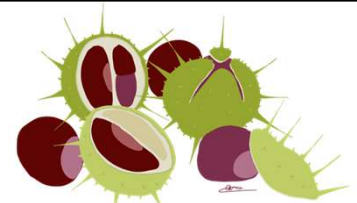

- De Beauvoir is de eerste die inziet dat dit niet kan. In het kader van ons onderwerp zoom ik in op de lichamelijke aspecten van haar kritiek:
- Emoties sturen ons en dat is gekoppeld aan het bestaan in een lichaam,
- Emoties brengen ons ook in relatie met anderen. Deze mensen willen ook hun vrijheid gestalte geven.
- Ons lichaam bepaalt de mate waarin wij onszelf vrij vorm kunnen laten aannemen. Het vrouwenlichaam heeft de positie van 'de ander' in onze werkelijkheid. De vrijheid van de Beauvoir is daarmee niet die van Sartre.

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

9

Foucault kritiek_2

- Michel Foucault heeft een soortgelijke kritiek, die te maken heeft met zijn seksuele oriëntatie: hij is homoseksueel in het naoorlogse Frankrijk. Sartres vrijheid is daardoor voor hem onbereikbaar.
- Zijn reactie is niet het afwerpen van alle invloed van de omgeving. Dat is geen gebrek aan moed zoals Sartre zou zeggen. Foucault laat zien dat wij allemaal geproduceerde subjecten zijn: Iedereen is gevormd door en met anderen. De bouw en aanleg die ons lichamelijke bestaan kenmerken hebben ook een relatie met het *discours*.

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

10

Discours, wat is dat?

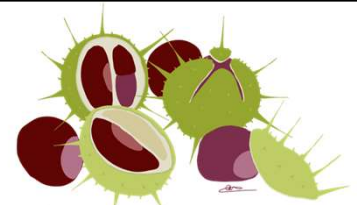

- Discours is niet hetzelfde als een verhaal of betoog. Dat suggereert namelijk dat we het zomaar zouden kunnen veranderen. Foucault laat juist zien dat de wereld waarin wij opgroeien en leven ons zodanig bepalen dat wij daar nooit meer volledig buiten kunnen gaan staan.
- Het discours vormt ons. Het doet dat ook via de straten, gebouwen, wetenschapsmethoden, gewoonten, rituelen, waarden en normen. Dat alles verandert voortdurend en wij veranderen mee, maar ook tegenover het discours. We kunnen er echter nooit uittreden.
- Vrijheid is een speelse zorg voor het zelf, waarin ieder van ons ruimte zoekt om enerzijds om te gaan met het discours en anderzijds er zelf aan bij te dragen.

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

11

Fenomenologie en discours

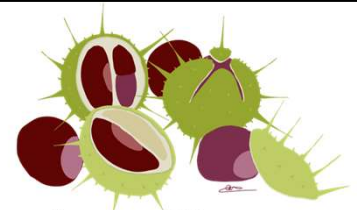

- Fenomenologie = leer van de verschijnselen. Eerst werd gedacht in termen van een objectiviteit. Die was te verkrijgen door de kern van een verschijnsel te vinden.
- Die verwarring van essentialisme en objectiviteit heeft gevolgen: Norm was een gemiddelde maar werd normaal.
- Nu onderzoeken we verschijnselen als meetbare feiten en als product van een veranderd discours. (Voorbeelden op plaatjes volgende dia.)
- Dat betekent niet dat we geen feiten meer kunnen beschrijven, maar we weten nu ook dat het altijd binnen een bepaald wetenschapsgebied valt en binnen een bepaald discours.

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

12

Gesprek/dialogoog

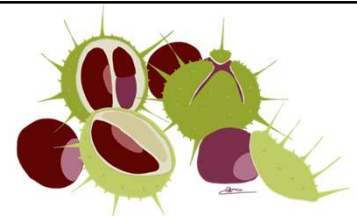

- Dialoog is geen debat waarbij je je eigen mening zo stevig mogelijk neerzet en geen discussie waarin je de ander probeert te overtuigen van jouw gelijk.
- We proberen met elkaar onze reflecties te delen om tot meer inzicht te komen.
- Luisteren en doorvragen als je het niet begrijpt en niet stoppen met luisteren als je iets bedenkt wat jij erover wilt gaan zeggen. Als je het niet eens bent prima, maar probeer te luisteren naar wat er aan nieuwe overwegingen in zit en niet vanuit de intentie om het te verwerpen.

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

13

Grenzen van mijn lichaam, vreemdheid en eigenheid

We hebben een idee van eigenheid en vreemdheid, zowel fysiek als psychisch.

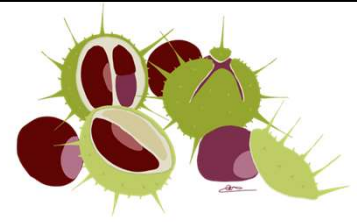
Hoe komt dat tot stand en wat zijn de grenzen daarvan?

Herken je invloed van deze tijd op de zelf ervaring van je lichaam? Denk aan gemiddelde als norm of normaal, techniek, sociale druk of ondersteuning?

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

14

Wie bewoont mijn lijf?

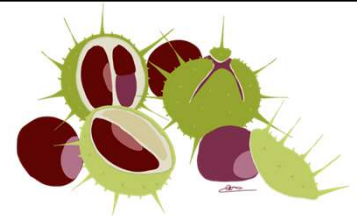

- Ingold, Haraway, Deleuze en Guattari zijn op weg naar het posthumanisme.
- Dat wil onder andere zeggen dat 'het ik' niet meer een vaste identiteit is die een afgesloten lichamelijke identiteit kan bewonen.
- Mij lichaam is materie. Alle materie is in beweging en doet dingen. Dat wat ik 'mijn ik' noem gaat daar niet perse over. Wellicht is 'het ik' het product van deze materie en dus ondergeschikt aan de delen waaruit het is opgebouwd. Veel van die delen interacteren met elkaar en de buitenwereld. Er komen vreemde dingen binnen die vervolgens niet onderscheidbaar opgaan in wat ik 'mijn ik' noem.

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

15

Vibrant matter het credo (Jane Bennett)

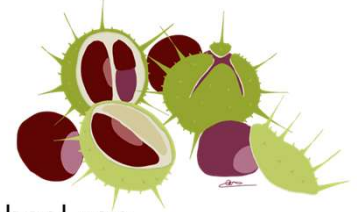

Er is een eenheid van materie en energie en dat draagt alle zichtbare en onzichtbare dingen. Er zijn heterogeniteiten die dingen doen. Dat doen wordt niet beperkt tot menselijke subjecten. Subjecten zijn onderdeel van de voortdurende interactie van dingen. Een mate van antropomorfisering kan helpen om nieuwe concepten te laten ontstaan. We moeten loskomen van het idee dat alles gebeurt door de macht van kiezende mensen. (sticky idee)

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

16

Invloeden op lichamelijkheid

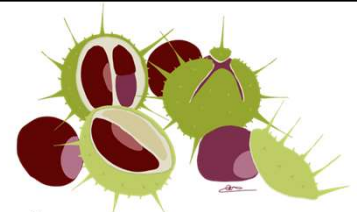

- Lichamelijkheid wordt nu een deel van een groter geheel van invloeden die op en in mij een rol spelen en waar ik niet altijd de vrijheid heb om het wel of niet te zijn of te ervaren: oudere- of vrouw zijn, darmkramp- of leuke gedachten hebben.
- Mensen streven naar meer vrijheid door manipulatie. Dat loopt uiteen van kleine maar bepalende ingrepen als tandartsbezoek en kapsel, tot gewicht controlerende medicatie of geslachtsveranderende operaties.
- Maar daarmee zitten we nog steeds binnen het geproduceerde subject, het ambivalente lichamelijke bestaan. Wij zijn vibrant matter dat zich tot zichzelf verhoudt.

Maieutiek_ lichamelijkheid 2025_zomer

17

Invloeden op lichamelijkheid

- Het maatschappelijke oordeel maakt deel uit van het discours dat ons bepaalt; wat is normaal, wat is een beperking, waar is de wereld op ingericht en waar past jouw vrijheid van handelen niet in de wereld zoals die bestaat?
- Morgen gaan we met elkaar kijken wat eigenheid en vreemdheid van het lichaam betekent. We gaan zien dat onze zelfervaring gekleurd wordt door een wereld die voor sommige lichamen veel toegankelijker is dan voor anderen.

Maieutiek_ lichamelijkheid 2025_zomer

18

Alvast de vragen voor morgen

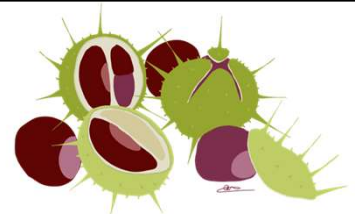

- Welke veranderingen kun je waarnemen in wat je ziet als 'ik zelf' gedurende je leven?
- Wat zijn opvallende momenten dat je je daarvan bewust werd?
- Bij wie of waar lag het initiatief van de veranderde zelfervaring? Nam jij dat initiatief of werd de verandering aangebracht door gebeurtenissen, dingen of de omgeving?

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

19

Afsluiting dag 1

Ruimte voor vragen en opmerkingen over de informatie van vandaag.

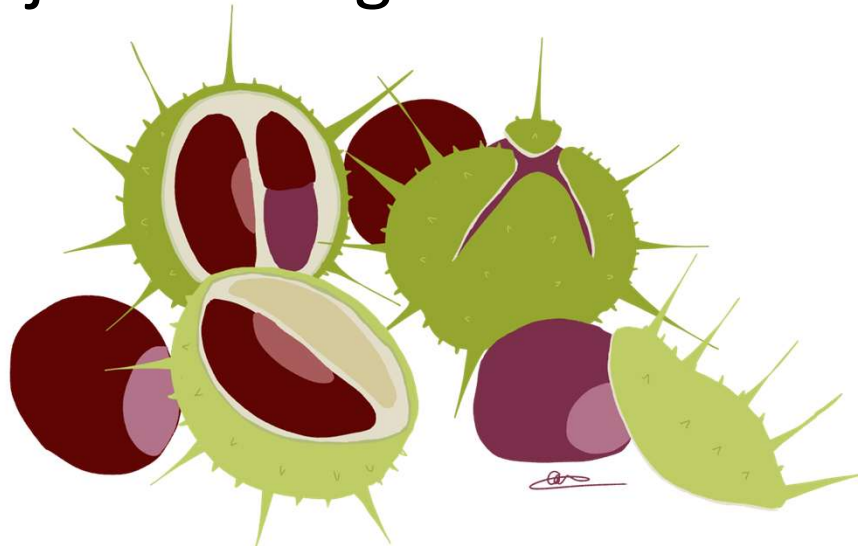
- En wanneer daar nog ruimte voor is de volgende vragen:
- Wat is het meest opvallende wat je vandaag gehoord hebt?
- Heb je aanvullingen of kritiek vanuit eigen ervaringen?

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

20

Lichamelijkheid- Dag 2

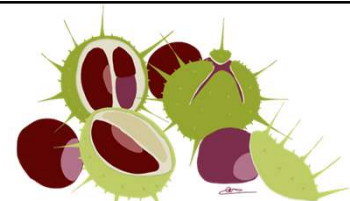
Petra Bolhuis
www.maieutiek.nl
 2025

21

Van ik denk naar ik kan

(Slatman hst 3)

Zo lang de westerse filosofie haar vrijheid zocht in een afstand van het lichaam en een vrijheid in de geest was het **ik denk** het belangrijkste thema.

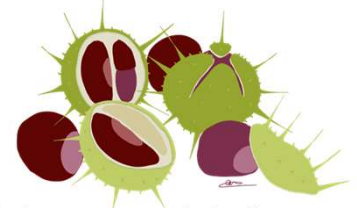
Merleau-Ponty is in 1945 één van de eersten die het lichaam weer onder de aandacht brengt. Ook hij is een fenomenoloog, maar anders dan zijn tijdgenoten verzet hij zich tegen de scheiding lichaam-geest.

De fenomenologie probeert tot de kern van de verschijnselen te komen door alles op te schorten wat tot een oordeel leidt. Juist bij het eigen lichaam kan dat niet echt. Het lichaam verschijnt als de belichaamde ervaring waar we niet buiten kunnen treden. Het is het **tot de wereld zijn** van mensen.

Maieutiek_ lichamelijkheid 2025_zomer

22

Disappearance en Dysappearance (71)

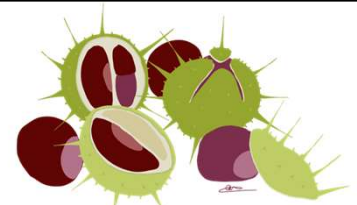

- Disappearance = wanneer je lichaam niet aanwezig is in onze activiteit omdat alles soepel gaat. Het 'ik kan' wordt dan sterker.
- Dysappearance = wanneer je het lichaam op een negatieve manier ervaart en ziekte of beperkingen hebben vaak deze dysappearance.
- Wat Slatman niet noemt is het fysiek als prettig ervaren van het lichaam: dat je geniet van de wind door je haren op een schommel, het zout op je tong aan zee of een prettige aanraking zijn ook fysieke lichamelijke ervaringen.

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

23

Anders zijn en dysappearance

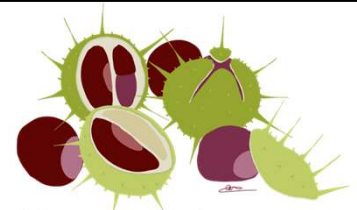
Fanon (Black Skin, White Masks uit 1952) is een zwarte filosoof die veel heeft geschreven over zwart zijn in een dominant witte wereld. Ook daar is het lichamelijk zijn een dys-appearance. Je kunt niet even uitzetten dat er naar je gekeken wordt als een zwarte. Of dat nu positief of negatief uitpakt, de discriminatie op dat lichamelijke aspect is er. Hij beschrijft het 'zijn voor de ander'.

In Amerikanah van Chimamanda Ngozi Adichie, laat de schrijfster zien dat je een ander mens wordt wanneer je intreedt in een wereld waarin je voor de anderen 'de zwarte' bent. Hoofdpersoon is een vluchteling uit Nigeria die naar de VS en later VK gaat.

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

24

De zeven vinkjes (89)

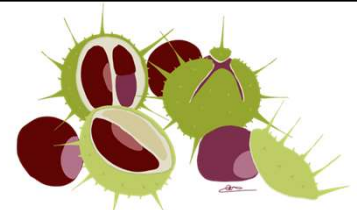

- Vergelijkbaar is er de reactie op het boek de zeven vinkjes van Joris Luyendijk. Het mooiste voorbeeld van disappearance is Neelie Kroes die, overigens zonder het boek gelezen te hebben, in Buitenhof zegt dat zij dat voorrecht niet zo ervaart. Dat is precies de disappearance waar het hier over gaat.
- De hoofdpersoon van *Americanah* heeft juist last van dysappearance. Zo ook Tim Sjongers van *Armoede uitgelegd aan mensen met geld*.
- Hier is 'ik kan' het discours dat maakt dat je lichamelijke, je gedrag en je fysieke verschijning je tot de niet-geaccepteerde-ander maken, ook in je eigen ogen.

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

25

Mannen- en vrouwenlichamen

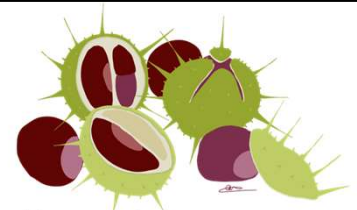

- 'Gooien als een meisje en zitten als een jongen'
- We hebben er allemaal direct een beeld bij zo blijkt uit onderzoek.
- Dat is een discours: je kunt als meisje wellicht heel goed gooien, maar als je dat doet verlies je iets van je vrouwelijkheid. Het is opvallend dat het nog maar kort toegestaan is dat vrouwen voetballen op niveau. En wat zegt het dat lesbische vrouwen zichtbaar aanwezig kunnen zijn in het voetbal, in tegenstelling tot de homoseksuele mannen die in het mannenvoetbal juist lijken te verdwijnen.
- 'De vrouw', zegt de Beauvoir, is vaak een object door haar lichaam'.

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

26

Iris Marion Young (92)

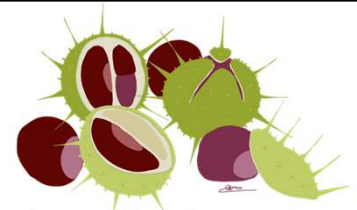
Vrouwelijke existentie is naar binnen gericht schrijft de Beauvoir.

- Young stelt vast dat vrouwelijke bewegingen drie kenmerken hebben:
 1. **Ambigue transcendentie.** Dat wil zeggen dat het vrouwenlichaam niet in de omgeving kan verdwijnen en vrouwen daarom altijd (meer) gericht zijn op hun lichamelijkeheid.
 2. **Onderdrukte intentionaliteit.** Dat wil zeggen dat vrouwen altijd meer primair bezig zijn om hun lichamelijkeheid te controleren dan om hun doel te halen. Het 'ik kan' wordt onderdrukt ten behoeve van het vrouwelijk zijn en blijven.
 3. **Discontinue eenheid.** Slechts een deel van het lichaam wordt ingezet bij activiteiten, de rest wordt klein gemaakt of afgesloten.

Maieutiek_ lichamelijkeheid 2025_zomer

27

Identiteit en ruimte

- De vrouwen die leven in een ruimte waarin vrouwen niet veilig zijn zullen dus veel definitiever en dieper een 'ik kan niet' ervaring hebben dan mannen. Maar ook dan vrouwen in een veilige ruimte.
- Young zegt: "Woman in a sexist society are physically handicapt". (95)
- De vraag is of dat ook geldt voor anderen die niet perse veilig zijn in de wereld waarin ze functioneren: kinderen of ouderen in een drukke stad? Analfabeten in een wereld vol tekst? Arme mensen in een wereld waar alles geld kost? Digibeten in een wereld waar alles online gaat?

Maieutiek_ lichamelijkeheid 2025_zomer

28

Misfits of wanneer je lichaam niet in de wereld past (5)

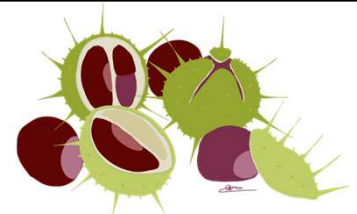

- Susan Sontag schreef dat ieder mens een dubbel paspoort heeft: één voor de wereld van de gezonden en één voor de wereld van de zieken
- Slatman heeft kritiek op de aanname van Sontag dat alles beter wordt als we beter weten waar een ziekte vandaag komt.
- Ik denk dat dit een proces kwestie is: toen ziektes zonder oorzaak nog helemaal werden toegeschreven aan de persoon die er last van had was er een schuld als er geen aanwijsbare je van schuld verlossende oorzaak werd gevonden. Dat zien we nu met long covid ook nog: nu weten we dat het iets is en meer onderzoek is nodig, niet alleen voor de oplossing, maar ook voor zorg en uitkeringen.

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

29

Misfits

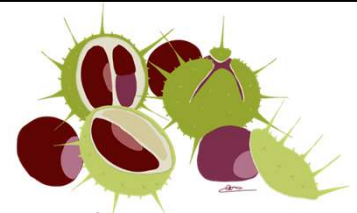

- Misfit is de term die Gray gebruikt voor de incongruentie tussen haar grote lichaam en de wereld waarin zij steeds ervaart dat ze er niet mag zijn zoals ze is. Fatshaming hoort niet en mensen praten steeds meer inclusief. De fysieke werkelijkheid is echter op gemiddelde lijven gemaakt en soms slechts voor gewenste gemiddelde lijven (norm = gemiddeld, maar werd norm zie hst 1)

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

30

Sociale model en het diseasemodel

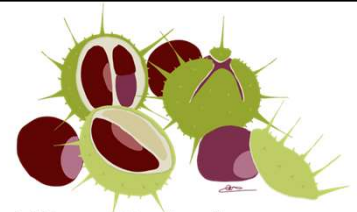

- Het concept 'ik kan' helpt om te kijken welke sociale aspecten meewerken aan het ervaren van een last of beperking door je fysiek.
- Trappen, geen ruimte om borstvoeding te geven, vuilniscontainers die je alleen niet kunt hanteren, stoelen waar je niet in past. (zie de teststoel bij de Efteling *dance macabre*)
- Impairment = biologie: de fysieke toestand of beperkingen
- Disability = sociaal: de omgevingscondities of beperkingen
- Zwaarlijvigheid zit in tussen beide modellen. Slatman gebruikt niet obesitas omdat het daarmee al een probleem binnen een medisch model wordt.

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

31

Dualisme

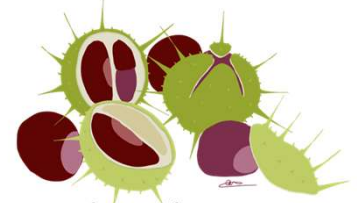

- Het lichaam- geest dualisme maakt dat er grote verschillen zijn in de benadering van psychische en fysieke beperkingen.
- Het psychische opvatten als een brein probleem lijkt een oplossing, maar laat de interactie met de omgeving en de scheiding en 'mijn lichaam' niet intact. Dat zien we ook bij Sontags idee van 'de oorzaak vinden'.
- Depressie als fysieke onbalans in je brein is iets anders dan depressie als verstoring van de relatie. (137) Je wel of niet thuis voelen in de wereld of homeostase levert een andere benadering op, ook bij psychische problemen.

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

32

Lichaam en geest

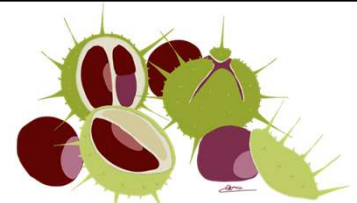
De problemen met de lichaam-geest verhouding is niet vrnl. filosofisch, maar vooral ook praktisch:

- De ervaring van Illness (ziek voelen) zonder fysieke oorzaak (disease) leidt tot een behandelprobleem.
- SOLK en ALK (42) ' Somatisch Onvoldoende verklaarde Lichamelijke Klachten' worden nu 'Aanhoudende lichamelijke klachten genoemd'.
- De strijd die ontstaat kan in het ergste geval uitmonden in óf een eindeloze medisch-fysieke zoektocht naar oorzaken om zo tot oplossingen te kunnen komen of eindeloos gepsychologiseer, waarbij gedachtenverandering als oorzaak en dus als bron van oplossingen wordt gezien. Beiden kunnen leiden tot grote problemen voor het 'ik kan'. (Long Covid)

Maieutiek_ lichamelijkheid 2025_zomer

33

Vragen over lichamelijkheid en identiteit

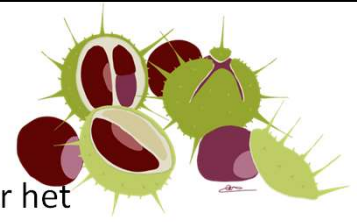

- Welke veranderingen kun je waarnemen in wat je ziet als 'ik zelf' gedurende je leven?
- Wat zijn opvallende momenten dat je je daarvan bewust werd?
- Bij wie of waar lag het initiatief van de veranderde zelfervaring? Nam jij dat initiatief of werd de verandering aangebracht door gebeurtenissen, dingen of de omgeving?

Maieutiek_ lichamelijkheid 2025_zomer

34

Wie bewoont mijn lijf?

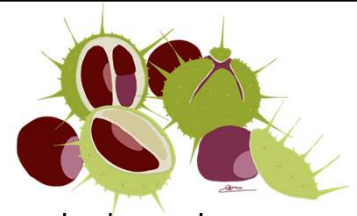

- Ingold, Haraway, Deleuze en Guattari zijn op weg naar het posthumanisme of nieuw materialisme.
- Dat wil onder andere zeggen dat 'het ik' niet meer een vast identiteit is die een afgesloten lichamelijke identiteit kan bewonen.
- Mij lichaam is materie. Alle materie is in beweging en doet dingen. Dat wat ik 'mijn ik' noem gaat daar niet perse over. Wellicht is 'het ik' het product van deze materie en dus ondergeschikt aan de delen waaruit het is opgebouwd. Veel van die delen interacteren met elkaar en de buitenwereld. Er komen vreemde dingen binnen die vervolgens niet onderscheidbaar opgaan in wat ik 'mijn ik' noem.

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

35

Het verhaal

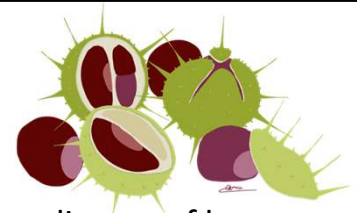

- Het verhaal is geen gebabbel, ook al rijgt het losjes een deel van de gebeurtenissen aaneen tot een kloppend causaal verhaal. Dat verhaal is zelf namelijk deel van de identiteit. Sommige verhalen zijn slachtoffer verhalen, andere daderverhalen en dat doet er toe, ook voor de genezing, de terugkeer van de orde of de homeostase.
- Met de verschillende onderdelen van je eigen fysiek heb je ook relaties waarbij niet alleen het vrije autonome subject met een geest handelt, maar ook de andere deelnemers actief zijn. Je maag bijv. die voedsel weigert en teruggeeft. Ook het verhaal doet er toe: het advies 'rustig aan doen', werd in veel gevallen 'wees actief'.

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

36

Zorgen voor en over het lichaam

De vraag is niet langer hoe kunnen we het lichaam normaliseren of hoe zorgen we dat iemand zich psychisch weer normaal voelt.

De vraag is niet langer een vraag hoe een afgesloten identiteit, een autonoom individu zich verhoudt tot de wereld.

Wanneer Slatman uitlegt hoe Deleuze en Guattari over 'orgaanloze lichamen' denken, dan zien ik een kunstgreep die nodig is om in vrijheid nieuwe concepten en narratieven over onszelf als een eenheid van lichaam en geest te maken. We leven al in een nieuwe relatie tot onze lichamelijkheid. We zijn ver verwijderd van de kritiek op Buikhuizen, maar ook van het eenvoudige 'wij zijn ons brein'. Maar we hebben nog geen helder concept dat dekkend is.

Maieutiek_ lichamelijkheid 2025_zomer

37

Holisme of optelisme

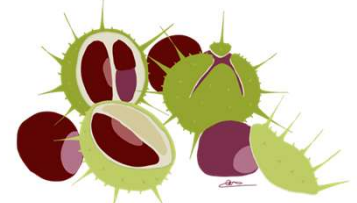

- Medische zorg gebruikt nu SCEGS dat staat voor: Somatisch, Cognitief, Emotioneel, Gedrag en Sociaal = hoe reageert uw omgeving op uw klachten?
- Enerzijds een sprong voorwaarts vanaf het enkelvoudige fysieke model, maar de mens wordt wel opgedeeld: Geen holisme maar optelisme zegt Slatman (55)
- Homeostase is completer: hierbij kent ieder lichaam voortdurend acties van proprioceptie en homeostase, dat het niet meer vanzelf gaat kan een deel van het defect zijn. Daarvoor wordt een oplossing gezocht, waarbij de beproefde (soms al door de evolutie tot stand gebrachte) oplossing overschreven moet worden.

Maieutiek_ lichamelijkheid 2025_zomer

38

Hoe denken wij nu over lichaam en geest?

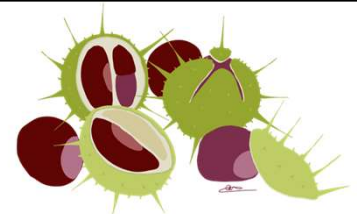
Slatman concludeert : “Ten eerste ga ik ervan uit dat het *eigen* lichaam niet slechts Körper (ding) is maar ook Leib (doorleefd lichaam). En ten tweede beweer ik dat de zwaarte, het machinale of kortweg het Körperliche niet iets is wat we slechts negatief zouden moeten waarderen zoals Plato doet (en bijvoorbeeld ook Sartre). De dingmatigheid van het lichaam is niet iets waar we ons van zouden moeten distantiëren – als dat al zou kunnen. Om een goed begrip van *onszelf* te kunnen krijgen, moeten we juist begrijpen dat die vreemde dingmatigheid bij ons hoort, ons eigen is, onontvreemdbaar is.” (201)

In die relatie lichaam geest kunnen we zien dat niet alleen de feiten tellen: het verhaal, de techniek en onze omgeving maken veel verschil.

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

39

Afsluiting

- Wat nog ter tafel komt

Maieutiek_ lichamelijkeid 2025_zomer

40